

"OTO NADESZŁA WOLNOŚĆ"

Rok Niepodległości w drukach ulotnych

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Łodzi

#moja NIEPODLEGŁA.

„OTO NADESZŁA WOLNOŚĆ”

Rok Niepodległości w drukach ulotnych

Rozjem zawarty 11 listopada 1918 r. we francuskim Compiègne między państwami Ententy a Cesarstwem Niemieckim zakończył działania zbrojne na frontach I wojny światowej. Polacy, którzy od 123 lat walczyli o niepodległość ojczyzny, mogli wykorzystać konflikt między zaborcami, będącymi w dwóch przeciwnych koalicjach, a także pozytywny stosunek USA do odtworzenia niepodległego państwa polskiego i rozpocząć odbudowę struktur państwa.

Data 11 listopada 1918 r., kiedy to Rada Regencyjna oddała Józefowi Piłsudskiemu naczelne dowództwo nad polskim wojskiem, została uznana za symboliczny dzień odzyskania przez Polskę niepodległości. Wprawdzie był to dopiero początek dłuższego procesu, ale entuzjazm i radość, jaką dawało rozbrajanie wojska zaborców

oraz polskie barwy narodowe widziane na ulicach, niósł nadzieję na znalezienie porozumienia.

Nie osiągnął go pierwszy, utworzony 17 listopada 1918 r., tymczasowy rząd odrodzonej Rzeczypospolitej, na którego czele stanął Jędrzej Moraczewski. Sukcesy, również na arenie międzynarodowej, odnotował dopiero kolejny gabinet kierowany przez Ignacego Paderewskiego.

11 listopada 1918 r. rozpoczynał się – wymagający wysiłku – okres konsolidacji gospodarczej, politycznej i kulturalnej kraju. Nie zakończyła się także walka o ostateczny kształt granic. Rok 1918 był jednak tym momentem w dziejach, w którym Polska powróciła na mapę Europy.

Joanna Żelazko

#moja NIEPODLEGŁA.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Łodzi

Jesień 1918 r. jest w powszechnej świadomości historycznej czasem symbolicznym. Podobnie jak postać Józefa Piłsudskiego, który nieodłącznie utożsamiany jest z datą 11 listopada i stanowi dla wielu personalizację aktu odrodzenia polskiej państwowości. Ważne symbole są jednak często mitologizowane. Społeczeństwo lubi pozostawać w złudnym uogólnieniu czy micie, jednak dla pełnego obrazu tamtych wydarzeń należy dokonać poszerzenia tak zawężonej perspektywy.

Aby tego dokonać, warto zwrócić uwagę na specyfikę regionalną. Uznać bowiem należy, że na różnych terenach odmiennie wyglądał proces odzyskiwania niepodległości i odmiennie układada się sekwencja zdarzeń, które do niepodległości doprowadziły. Ziemia łódzka nie była tutaj wyjątkiem. Znajdująca się na styku okupacji niemieckiej i austriackiej, doświadczona działaniami wojennymi i stanowiąca konglomerat kultur, nacji i wyznań, przeżywała ten czas na swój specyficzny sposób.

W celu poznania pełnej specyfiki tych dziejowych wydarzeń, warto na wielką historię spojrzeć z perspektywy zwykłego obywatela. Mieszkańcy ziemi łódzkiej doświadczali przecież wielkich dziejowych przemian także w codziennym życiu. Zdarzało im się obserwować wojenne zmagania czy rywalizację różnych grup i środowisk politycznych. Dynamika wydarzeń z jesieni

1918 r. widoczna była także w prasie czy ulicznej agitacji politycznej, realizowanej chociażby za pośrednictwem wszelkiego rodzaju druków ulotnych, takich jak odezwy, plakaty i ulotki.

Tę ostatnią formę komunikacji ze społeczeństwem – jako odrębny obraz epoki uchwycony i zachowany często na niewielkim kawałku papieru – prezentuje niniejsza broszura. Wszelkiego typu druki ulotne stanowią bez wątpienia ciekawy materiał ukazujący obraz emocji społecznych, w tym m.in. obaw i nadziei oraz dominujących wówczas tematów, którymi żyli mieszkańcy regionu. Materiały te są więc odbiciem realiów życia codziennego mieszkańców ziemi łódzkiej, często mniej eksponowanym przy prezentowaniu przelomowych wydarzeń z jesieni 1918 r.

Przygotowując niniejsze wydawnictwo, zastosowano proste kryteria selekcji materiałów, które ostatecznie się w nim znalazły. Z jednej strony było to kryterium czasu, w którym powstał dany druk, a więc najbardziej gorący okres jesiennych miesięcy października i listopada 1918 r. oraz jego proveniencja, tj. wytworzenie przez różne organizacje czy instytucje działające wówczas w Łódzkiem. W ten sposób powstała publikacja prezentująca zbiór dokumentów, które mimo swej ulotności, ukazują ważny fragment życia mieszkańców ziemi łódzkiej u progu Niepodległości.

ODEZWA.

Wychodząc z założenia, że wojsko jest niezbędną podstawą i istotnym warunkiem budowy Państwa Polskiego, utrzymanie i wzmocnienie istniejących kadr wojska polskiego uważa Rząd Polski za jeden z kardynalnych swoich obowiązków.

Zanim nastaną warunki, umożliwiające stworzenie armji drogą powszechną służby wojskowej, Król. Polski Rząd wzywa ochotników do wstępowania w szeregi Wojska Polskiego.

Ochotnicy muszą odpowiadać następującym warunkom:

- 1) być narodowości polskiej,
- 2) mieć ukończonych 17 a nie więcej nad 27 lat życia,
- 3) wykazać się świadectwem moralności,
- 4) mieć pozwolenie ojca, matki wzgl. opieki na wstąpienie do wojska, o ile nie ukończyli 21 lat życia.

Zgłoszenia przyjmują na razie Główne Urzędy Zaciągowe Wojska Polskiego: w Warszawie, Grodzisku, Łodzi, Częstochowie, Siedlcach, Płocku, Włocławku, Piotrkowie, Kielcach i Lublinie, gdzie Główne Urzędy Zaciągowe będą wzmocnione personelem pozostałych Urzędów Zaciagowych.

Zgłoszeni ochotnicy będą odesłani do Krajowego Inspektoratu Zaciągu w Warszawie, gdzie zostaną poddani wojskowo-lekarskiemu przeglądowi, a po uznaniu ich zdolności fizycznej wcieleni do wojska.

Warszawa, dnia 26 września 1918 r.

Prezydent Ministrów

w. z. **Dzięrbicki.**

Dyrektor Komisji Wojskowej

Franciszek Radziwiłł.

RODACY!

Dziś, kiedy losy wszystkich dzielnic Polski przechodzą w ręce Narodu, kiedy pękają ostatnie więzy, a tryumf prawa wolnych narodów się zbliża,

wzywamy Was — stańcie w zgodnym szeregu, ujawnijcie silną wolę i energję, potrzebną do przejęcia całokształtu władzy i rządów w Polsce Zjednoczonej.

Na własne tylko siły licząc, w ich potędze znajdziemy obronę przed niebezpieczeństwem, jakie Ojczyźnie jeszcze dziś zagraża.

Pod naciskiem siły i woli Narodu ustąpić muszą ostatnie przeszkody, dzielące Polskę na części;

wrogowie nasi muszą zaniechać gwałtów i sięgania po resztki mienia Narodu.

Sił nam przybywa. Głosy Poznania, Śląska, Krakowa, Lwowa, Wilna i Warszawy — to jedna woła i jedno pragnienie.

Rodacy, w dniu dzisiejszym przez gromadne zebranie się w świątyniach i powstrzymanie się od pracy zmanifestujemy solidarność swoją z Narodem.

Nic nas nie rozbije i nie rozłączy!

Cała władza niech przejdzie do narodu!

Wszystek chleb z ziemi polskiej dla Polski!

Polska Zjednoczona Niepodległa Niech Żyje!

Niech żyje jedność Narodu.

STRONNICTWA NARODOWE.

Piotrków 16 października 1918 r.

Narodowy Związek Robotniczy

ROBOTNICY! RODACY!

Pod żywiolowym parciem sprawiedliwości dziejowej po Rosji rozpada się dziś w gruzy Austrija, chylą się do upadku Niemcy!

ROBOTNICY! RODACY!

Naród polski odzyskuje skradzioną sobie podstępnie przed wiekiem wolność. Wstaje do życia ukochana Ojczyzna nasza — dziś Zjednoczona Ludowa, oparta na sprawiedliwości narodowej i społecznej.

ROBOTNICY! RODACY!

Lecz jeszcze czuwa jeden wróg: ostatni nasz kat i tyran prusak! Jeszcze dzierży w uścisku prastary Poznań, Gdańsk, Toruń. Jeszcze czeka nas ciężka walka.

Do walki tej musimy mieć siłę. Siłę zaś daje narodowi tylko ład i karność!

ROBOTNICY! RODACY!

Piotrków jest dziś w ręku tymczasowej władzy polskiej. Musimy słuchać jej, przestrzegać porządku i spokoju, aby wolność nie zamieniła się w nową niewolę anarchję polityczną i społeczną!...

Organizujemy straż bezpieczeństwa! Współdziałamy z wojskiem Polskim!

Niech Lud polski okaże, iż umie żyć bez obcej opieki!

Niech żyje zjednoczona Polska Republika, Ludowa!

Niech żyje Armja Polska!

Niech żyje Narodowy Związek Robotniczy!

**Zarząd Okręgowy
Narod. Związku Robotniczego**

Piotrków, d. 2 XI 1918.

OBYWATELE POLACY!

Po stuletniej niewoli, po bezprzykładnych gwałtach i ucisku, Naród Polski wstaje do nowego życia!

Nie tknięci na duszy, w wiecznym przywiązaniu do Ojczyzny, dożyliśmy wreszcie czasu, kiedy sprawiedliwość dziejowa sąd czyni nad ciemńycielami naszymi.

W gruzy wali się wszystko, co było oparte na przemocy i bezprawiu!

I oto w takiej chwili, w chwili kiedy mamy objąć nieprzedawnione nasze dziedzictwo Wolności i zagospodarować się na własnej ziemi, jawią się na naszej ziemi obcy „apostołowie wywrotu“. Wychowani w tradycjach gwałtów i bezprawia moskiewskich, usiłują dziś na naszej ziemi zaszczyć hasła anarchji i bezrządu.

Czynią to w chwili gdy nad Ojczyzną naszą wschodzi jutrznia jasnej przyszłości!

Baczność Obywatele!

Tym zamiarom zbrodniczym przeciwstawimy się z całą siłą wszyscy, komu Ojczyzna jest droga!

Dziś, gdy każde ręce polskie przyczynić się muszą do dźwignia naszej wspólnej Przyszłości, jakakolwiek kreca robota, prowadzona wbrew naszym interesom, musi być w zarodku zgniecioną!

Nie damy się pozbawić przez nikogo naszego świętego prawa do Wolności!

Nie damy posłuchu żadnym hasłom bezrządu i anarchji!

Utrzymamy w kraju ład i porządek, konieczny dla pilnej i wielkiej pracy Odrodzenia!

A kto by się tej pracy naszej ośmielał przeciwstawić, znajdzie nas wszystkich zorganizowanych i przygotowanych do należytej odprawy.

Biada wichrzycielom!

**Komitet Obrony Narodowej
OKRĘG ŁÓDZKI.**

Łódź, 4 listopada 1918 r.

OBYWATELE!

Z rozkazu Szefa Sztabu Generalnego Wojsk Polskich z dnia 1 listopada 1918 objąłem Komendę Wojsk Polskich w Piotrkowie.

Wyrażam serdeczne podziękowanie Prezydentowi Miasta, Reprezentacjom ludności i całemu społeczeństwu za gorące przyjęcie, jakie zgotowano zaprzysiężonemu na wierność Ojczyźnie Wojsku Polskiemu. Uroczysty akt zaprzysiężenia spoili nierozdzielnie wszystkie stany naszego społeczeństwa z żołnierzem polskim, który staje dzisiaj z bronią u nogi na straży wewnętrznego ładu i bezpieczeństwa granic ZJEDNOCZONEJ NIEPODLEGŁEJ POLSKI.

W imieniu Wojska Polskiego zwracam się do patriotycznej ludności miasta i powiatu piotrkowskiego z gorącą prośbą, by zachowały bezwzględny spokój i razem z Wojskiem współdziałała nad utrzymaniem ogólnego ładu. Należy zapobiegać energicznie rozsiewaniu nieprawdziwych wieści, które mogą wywołać tak szkodliwą w dzisiejszej sytuacji panikę. Winnych tych przekroczeń pociągnie się do surowej odpowiedzialności.

Austrjacko-węgierskie oddziały, które w całości opuszczają powiat piotrkowski, należy traktować jako neutralnych. Wyzwalające transporty tych wojsk winny być o ile możliwości przepuszczone. Unikać bezwarunkowo wszelkich wykroczeń, umożliwić sprawne funkcjonowanie urzędów państwowych, zabezpieczyć zakłady, zapasy prowiantowe i wszelkie materiały dobra publicznego. Dbać o nienagane funkcjonowanie linii kolejowych, poczty i telegrafów. Sabotaż będzie surowo karany.

Należy bezwzględnie wykonywać zarządzenia organów bezpieczeństwa. Zakazuje się kupowania przez ludność cywilną koni, bydła, broni, amunicji, mundurów i wszelkich sprzętów wojskowych. Nieprawni posiadacze broni i przedmiotów wojskowych będą karani według prawa wojskowego.

Broń, amunicję i wogóle przedmioty wojskowe należy do 48 godzin od wydania tej odezwy złożyć w koszarach 1-go Bataljonu Pułku piechoty Wojska Polskiego w Piotrkowie (Aleja 3-go Maja, dawne koszary 100 pp.).

OBYWATELE!

Przeżywamy przełomowe chwile dla naszego Narodu! Wśród strasznej zawieruchy wojennej powstaje NIEPODLEGŁE PAŃSTWO POLSKIE.

Czekają nas ciężkie obowiązki i olbrzymia, solidarna praca wszystkich klas społecznych nad budową OJCZYZNY. Budowa ta winna dokonać się w drodze pokojowej, ponieważ zbyt gwałtowne przewroty społeczne mogłyby zniweczyć podstawy naszego istnienia i pomyślnego rozwoju Niepodległej Zjednoczonej Polski.

Dlatego wzywam całą ludność miasta i powiatu piotrkowskiego do przestrzegania spokoju, godnego wielkiej, dziejowej chwili, jaką przeżywamy.

Piotrków, dnia 5 listopada 1918

BREZANY, major

Komendant Wojska Polskiego w Piotrkowie

OBYWATELE!

Rzeczypospolita Polska w niebezpieczeństwie!

Jeszcześmy nie wnieśli ostatecznych rządów naszego gmachu państwowego, jeszcze Śląsk Górny, Poznańskie, Prusy Zachodnie, większa część Kongresówki jęczą pod ciężkim butem okupantów, nieprzyjaciel szarpie granice nasze, a bracia z kresów wschodnich błagają o ratunek, gdy my — wewnątrz kraju — wszczynamy waśnie partyjne, pozwalamy, by publicznie przez odezwy zapowiadano u nas niezadługie panowanie anarchji. Do utworzenia „Rządu Rad Robotniczych i Włościańskich“ wzywają odezwy Socjalnej Demokracji, Bundu i stojących za nimi zgrai płatnych agentów bolszewickich!

Wiemy dobrze, co się kryje pod tą piękną nazwą! To nie ludu, nie demokracji panowanie, lecz Międzynarodówki przeciwstawiającej się Idei Narodowej, panowanie brutalnej przemocy, to zniesienie wolności osobistej i wolności słowa, to rozpedzanie siłą przyszłej konstytuancy polskiej, to głód, rabunki i pożogi, to morze krwi nieraz najszlachetniejszej niewinnie przelanej!

Obywatele Polacy, nie dopuśćmy do panowania nad nami Zła!

W Niemczech rewolucja. Lada dzień, lada godzina, rozluźnione z subordynacji wojskowej, hordy pruskie zaczną nas opuszczać w dzikim, być może nieładzie. Na chwilę tę czekają z upragnieniem ciemne żywioły u nas, by ogłosić panowanie anarchji!

Obywatele, opamiętajmy się!

Nie trzy Rządy potrzebne nam są dzisiaj, lecz jeden, jedyny Rząd Narodowy, gdzieby wszystkie działy i wszystkie kierunki polskiej myśli patriotycznej były reprezentowane!

Nie kilka armji partyjnych z politykami na czele, lecz jedna potężna Armja Narodowa, któraby natychmiast pobięła bronie zagrożonych i ład w kraju utrzymała!

Weźmy przykład z Czechów, gdzie jest ład i porządek, gdzie jeden Rząd tylko, patrzmy na braci naszych ze Śląska Cieszyńskiego, gdzie Rada Narodowa posłuch ma powszechny!

Polacy! Nie dopuśćmy, by słońce wolności, które nam zaświtało pograżyć się miało w mroki anarchji, li tylko przez nasze waśnie, ambicje partyjne, nasze niewyrobienie polityczne i społeczne.

Pamiętajmy, iż bezpośrednio po ustąpieniu okupantów zapanować u nas muszą takie warunki, by

- po 1-sze: swobodnie dokonać się mogły na zasadzie 5-cio przymiotnikowego prawa wyborczego wybory do polskiego Sejmu Konstytucyjnego!
- po 2-gie: by swobodnie tworzyć się mogła Armja Narodowa dla obrony granic i, być może zdobycia siłą prowincji polskich zaboru pruskiego.

Więc na straży ładu i porządku stanąć musimy wszyscy bez różnicy przekonai politycznych, komu tylko drogą jest Wolność i Przyszłość Ojczyzny naszej!

Precz z wicherzycielami!

Niech żyje Polska Rzeczypospolita Ludowa!

ZJEDNOCZENIE NARODOWE
OKRĘG ŁÓDZKI.

ŻYDZI POLSCY!

Ziemia, na której przebywacie od lat setek, kraj w którym mieszkacie —Polska — obchodzi dziś dzień wiekopomny, dzień Zmartwychwstania z niewoli do Wolności i Niepodległości.

Dzień ten zapowiada kręś tragicznych dziejów Polski. Kto nie czuł poprzednio Bólu Polski, kto nie współdziałał w Jej samoobronie przeciw zagładzie, upragnionej przez wroga, był złym synem Polski, niedobrym obywatelem kraju.

Lecz kto dziś nie umie odczuć w sercu swem radości naszej Ojczyzny, jest niegodnym przebywania na tej ukochanej naszej ziemi.

Żydzi polscy! Mamy nadzieję, że w dniu dzisiejszym, widząc Radość Polski, zadrgają i Wasze serca zgodnym tonem i podyktują Wam, co czynić winniście.

Żydzi polscy! Wierzmy, że od dnia dzisiejszego potraficie dowieść Waszem postępowaniem i czynami, że są i w Was niezłamane uczucia wdzięczności i przywiązania do ziemi, która przez długie wieki karmiła Waszych przodków i w której leżą ich prochy.

Związek ml. polsk. poch. żyd.

„ŻAGIEW“.

RADA MIASTA PIOTRKOWA

na nadzwyczajnym posiedzeniu w dniu
12 listopada uchwaliła:

Rada m. Piotrkowa, nie przeciwstawiając się programowi społecznemu i politycznemu, wysuniętemu przez odezwę lubelską i uznając konieczność oparcia organizacji Państwa Polskiego na jaknajwięcej demokratycznych zasadach, stwierdza:

1) Soejalistyczny rząd utworzony w Lublinie jest jedynie dyktaturą jednego kierunku, pragnącego siłą zdobyć władzę w Państwie.

2) Tymczasowy Rząd Narodowy winien powstać jedynie drogą porozumienia się wszystkich warstw, wszystkich stronnictw i wszystkich dzielnic polskich. Taki tylko rząd dzisiaj winien mieć najwyższą władzę w Polsce.

3) Wszystkie wicherzenia, samozwańcze wystąpienia potępamy jaknajenergiczniej, jako niezmiernie szkodliwe w chwili obecnej dla sprawy Polskiej, szerzące zamęt i dezorganizację społeczną i hamujące budowę Państwa.

4) Ostateczny ustrój Polski, prawa społeczne i formę rządów ustanowić może jedynie pierwsze Zgromadzenie Narodowe Prawodawcze na najszerzych ludowych zasadach zwołane.

Piotrków, dnia 13 listopada 1918 r.

Prezydent m. Piotrkowa **NOWICKI.**

Sekretarz **Muszyński.**

OBWIESZCZENIE.

Z polecenia Rządu Polskiego w dniu 15 listopada r. b. objąłem Zarząd powiatu Sieradzkiego.

Wzywam aby w tej doniosłej chwili, którą przeżywamy, ludność cała zachowała spokój i równowagę, oraz sama dążyła do utrzymania ładu i porządku.

Przy sprawowaniu urzędu mego kierować się będę zasadami sprawiedliwości i starać się będę łagodzić ciężary nałożone przez wojnę i okupantów w czem liczę na życzliwą pomoc i współdziałanie wszystkich obywateli.

Komisarz rządowy

na powiat Sieradzki

Zdzisław Stefański.

Do szeregu!

Nadeszła upragniona i z utęsknieniem przez cały Naród oczekiwana chwila ostatniego wyzwolenia Polski. Resztki rozbitej armji niemieckiej opuszczają granice skolataney naszej Ojczyzny.

Budowa i przyszłość Państwa Polskiego od dnia dzisiejszego w naszych już tylko ~~sa~~ rękach; od naszej pracy i od naszych wysiłków zależy. Najważniejsze i najpilniejsze zadanie, wobec którego Polska dzisiaj staje, to wzmocnienie tworzącej się armji.

Niestety, przeprowadzenie regularnego poboru napotkać by na razie musiało na nieprzewyżczone trudności techniczne.

A szeregi wojska są szczupłe—za szczupłe...

To też nie w imię prawa, lecz w imię obowiązku narodowego, w imię konieczności utrzymania wewnętrznego porządku i ładu, rzucam hasło: do szeregu!

Do szeregu—wszyscy młodzi i zdrowi.

Do szeregu—pod naczelną Komendą Józefa Piłsudskiego!!

Stąpmy wszyscy, ramię przy ramieniu, na straży szczęścia i wolności Zmartwychwstałej Ojczyzny.

Zgłaszać się należy w Komendzie Uzupełnień w Piotrkowie: Rokszycka 22.

Piotrków, dnia 16 listopada 1918 r.

RZĄDKOWSKI

Pułkownik i dowódca pułku okręgowego w Piotrkowie.

LIEBICH

Podporucznik i adjutant.

Drukarnia Państwowa w Piotrkowie.

Wezwanie ochotników do Wojska Polskiego.

Od ostatniego przeglądu ochotników do Wojska Polskiego, odbytego w maju r. b., zgłosiły się do Wojska Polskiego dobrowolnie nowe setki ochotników.

Choćo wszystkim im dać możność wstąpienia w szeregi armji ojczyznej zarządzony został

wojskowy przegląd,

do którego stanąć winni wszyscy ci, którzy wpisani są w urzędach zaciągowych do ksiąg zgłoszeń, a którzy gotowi są złożyć przysięgę przepisaną dla wojska polskiego. Wpisywać się do list zgłoszeń można aż do chwili przeglądu w Głównych Urzędach zaciągu.

Przegląd rozpocznie się dnia 26 listopada.

Dla celów przeglądu utworzone są cztery komisje przeglądowe z siedzibą w **Warszawie, Siedlach, Łodzi i Lublinie.**

Przed komisją w Warszawie stanąć mają ochotnicy zgłoszeni w Głównym Urzędzie zaciągu w Warszawie, Grodzisku i Mławie, przed komisją w Siedlach ochotnicy z G. U. Z. w Siedlach, Łomży, Łukowie, Włocławku i Płocku, przed komisją w Łodzi ochotnicy z G. U. Z. w Łodzi, Kaliszu, Piotrkowie i Częstochowie, przed komisją w Lublinie ochotnicy z G. U. Z. w Lublinie, Zamościu, Olkuszku, Kielcach i Radomiu.

Wszyscy ochotnicy stawiać się mają dwa dni przed przeglądem w siedzibie tego G. U. Z., w którym się do wojska zgłosili, zabierając ze sobą żywność na dwa dni, gdyż wypłatę odszkodowania za utratę zarobku uskuteczni dopiero Komisja przeglądowa.

W szczególności mają się jawić ochotnicy w siedzibie G. U. Z. w następujących dniach:

Ochotnicy z G. U. Z. w Warszawie dnia 25 listopada rano					
„	„	Grodzisku	29	„	„
„	„	Mławie	29	„	„
„	„	Siedlach	25	„	„
„	„	Łomży	24	„	„
„	„	Łukowie	25	„	„
„	„	Włocławku	27	„	„
„	„	Płocku	26	„	„
„	„	Łodzi	25	„	„
„	„	Kaliszu	26	„	„
„	„	Piotrkowie	27	„	„
„	„	Lublinie	25	„	„
„	„	Zamościu	23	„	„
„	„	Kielcach	24	„	„
„	„	Olkuszu	24	„	„
„	„	Radomiu	26	„	„
„	„	Częstochowie	30	„	„

Przyjmowani będą jedynie tylko ochotnicy do piechoty. Wszyscy uznani za zdalnych zostaną natychmiast po przeglądzie zaprzysiężeni i odesłani do obozu rekruckiego w Zegrzu.

Wszelkich dalszych informacji udzielają Główne Urzędy Zaciągu.

Dr. Michał Wyrostek

Major—Inspektor zaciągu do W. P.

ZDJĘCIA Z ZASOBÓW:

Archiwum Państwowego w Łodzi,
Archiwum Państwowego
w Piotrkowie Trybunalskim.

OPRACOWANIE I DRUK:

ARSA
Piotrkowska 4 ,90-270 Łódź
www.arsa.net.pl

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Oddział w Łodzi